

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

-

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

-

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Taustoittavassa tekstissä kuvataan hyvin sivistys-toimen ja sote-palveluiden yhteistyön merkitystä. Itse toimenpide osiossa tähän liittyvät toimet voisi sanoittaa vielä selkeämmin työksi, jota tehdään hallinnonalat ylittävänä yhteistyönä. Toimenpiteissä todetaan ”Lainsäädännöllä turvataan lapsen ja nuoren kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille riittävä oikea-aikainen tuki ja matalan kynnyksen palvelut yhdenvertaisesti kaikkialla Suomessa.” Tässä voisi nostaa esiin myös matalan kynnyksen ja varhaisen tuen palveluiden hallinnonalat ylittävän kehittämisen ja yhteistyön vahvistamisen esim. lisäämällä toimenpiteeseen ”Turvataan kaikille lapsille heidän tarpeisiinsa vastaavat oppilashuollon palvelut ja vahvistetaan ja turvataan hallinnonalat ylittävä yhteistyö lasten ja nuorten oikea-aikaisessa ja varhaisessa tukemisessa.”

Luvussa mainitaan ensimmäisen kerran sivistystoimen ja sosiaali- ja terveystoimen, kuntien ja maakuntien alueiden yhteistyö. Näissä maininnoissa voisi harkita käyttää hallituksen eduskunnassa olevan esityksen (hallituksen esitys sote-uudistukseksi ja uudistusta koskeva lainsäädäntö) terminologiaa. Esityksen myötä sote-palvelujen ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyy kunnilta hyvinvointialueille. Samoin opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut siirtyisivät hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Esityksen mukaisesti hyvinvointialueet ovat itsehallinnollisia alueita, jotka vastaavat sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen että pelastustoimen järjestämisestä.

Maakunta-mainintoja on myös sivuilla 8, 58 ja 61.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Myös tässä alaluvussa toimenpiteissä voisi nostaa konkreettisemmin esiin hallinnonalat ylittävän yhteistyön merkityksen niiden nuorten osalta, joilla on kasautuneita haasteita. Tämän asian voisi tuoda esiin esim. toimenpiteessä ”Turvataan kaikille toisen asteen opiskelijoille heidän tarpeisiinsa vastaavat opiskeluhuollon palvelut sekä mahdollisuus henkistä ja fyysistä hyvinvointia tukevaan toimintaan oppilaitosyhteisössä yhdenvertaisesti maan kaikissa osissa toimintatapoja ja tarvittaessa myös lainsäädäntöä ja rahoitusjärjestelmiä kehittämällä.” Tässä voisi nostaa esiin opiskeluhuollon palveluiden lisäksi myös muut sote-palvelut.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

3.11 voisi lisätä lausekkeen kielitaidosta tiettyjen alojen työllistymisen edellytyksenä.

Tekstiin voisi lisätä muutaman lausekkeen siitä, että suomalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä ulkomailla on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. Yli 9000 suomalaista opiskelee tällä hetkellä ulkomaisissa korkeakouluissa (<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/tutkinto-opiskelu-suomesta-ja-suomeen-2009-2018-korkeakoulut.pdf>). Mikäli tuo kehitys jatkuu, on se merkittävä osaamistasoon liittyvä tekijä tulevaisuudessa. Miten heidät huomioidaan osana osaamisen ja koulutustason kokonaisuutta? Voisiko yksi tavoite olla saada heistä osa takaisin suomalaiseen työelämään – voisiko tähän rakentaa kannustimia? Hakeutuminen ulkomaille on myös koulutusalasidonnaista ja on suosittua niillä aloilla, jotka ovat haluttuja koulutusaloja kuten lääketiede, oikeustiede, psykologia, sosiologia ja oikeustiede.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

Tässä osuudessa tavoitteet on nostettu hyvin yleiselle tasolle ja toimenpiteiden osalta viitataan kansallisessa TKI-tiekartassa. Kappaleessa voisi tuoda esille tutkimuksen kansainvälisen kunnianhimon ja kilpailukyvyn edellytysten vahvistamisen merkitystä. Tähän liittyy muun muassa kansainvälisen yhteistyön ja tutkimusrahoituksen varmistaminen ja tavoittelu, joka lisää myös Suomen näkyvyyttä ja houkuttelevuutta tiedemaana, mikä puolestaan voi luoda edellytyksiä ulkomaisten osaajien houkuttelemiseksi ja pitämiseksi.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

-

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

-

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

Tekstissä voisi tuoda esiin, että yhteistyörakenteiden sujuvuus tulevien hyvinvointialueiden ja kuntien välillä esimerkiksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä sekä sivistystoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden yhteisessä strategisessa johtamisessa on tärkeää.

S. 67 Teknologian ja digitalisaation mahdollisuudet koulutuksessa ja tutkimuksessa kuvaukseen voisi lisätä maininnan todellisuutta mallintavista oppimisympäristöistä.

Teknologian ja digitalisaation tekstikuvaukseen voisi lisätä lausekkeen myös digiosallisuuden sekä saavutettavuuden merkityksestä. Digiosallisuudella yksilön näkökulmasta voidaan tarkoittaa mahdollisuutta osallistua yhteiskunnan digitaalisiin toimintoihin toimintaan yksilön kannalta mielekkäällä ja merkityksellisellä tavalla. Uusien digitaitojen oppimiseen vaikuttavat monet eri tekijät (esimerkiksi koulutustausta ja ikä). Lisäksi yksilön fyysiset, psyykkiset ja kognitiiviset ominaisuudet sekä niihin liittyvät mahdolliset toimintarajoitteet voivat vaikuttaa teknologisten taitojen oppimiseen. Digiosallisuuteen liittyy keskeisesti esteettömyys ja saavutettavuus – näkökulmat, jotta digitaalisen osallistumisen ja osallisuuden mahdollisuudet olisivat yhdenvertaisia. Valtioneuvoston näkökulmasta tämä edellyttää näkökulman huomioimista lainsäädäntötyössä, kuten esimerkiksi esteettömyysdirektiivin toimeenpanoon liittyvän liittyvää kansallisen lainsäädännön valmistelun yhteydessä.

Leppinen Saara

Sosiaali- ja terveysministeriö - Saara Leppinen, johdon tuki/arviointiryhmä